

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Petra Mikeše a Jitky Zavřelové v právní věci žalobce: **P. G.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Středočeského kraje**, se sídlem Zborovská 11, Praha 5, o přiznání osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 1. 2019, čj. 006944/2019/KUSK, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2020, čj. 44 A 14/2019-23,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím zamítl jako opožděné odvolání žalobce proti rozhodnutí Městského úřadu Kolín ze dne 23. 11. 2016, čj. MUKOLIN/OD 125433/16-holy.

[2] Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce u Krajského soudu v Praze (dále „krajský soud“) a spolu s podáním žaloby požádal o osvobození od soudních poplatků.

[3] Krajský soud jeho žádost v záhlaví označeným usnesením zamítl. Dospěl k závěru, že žalobce neunesl důkazní břemeno a neprokázal své majetkové poměry. Žalobce krajskému soudu ani přes výzvu nesdělil žádné své příjmy a krajskému soudu proto nebylo zřejmé, z čeho hradí běžné výdaje na domácnost, stravu, léky apod., jestliže neuvedl žádný další majetek, půjčky, podporu blízkých osob nebo přiznané sociální dávky.

[4] Proti usnesení krajského soudu podal žalobce (dále „stěžovatel“) kasační stížnost, ve které tvrdí, že na výzvu krajského soudu předložil řádně vyplněné prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech. Krajský soud při hodnocení rok a čtvrt starého prohlášení pochybil a uchýlil se k jeho nekorektnímu hodnocení s cílem stěžovatele poškodit. Stěžovatel sdělil veškeré údaje platné k datu podpisu (11. 2. 2019). Dané poměry se mohou dynamicky měnit a finanční a osobní situace stěžovateli neumožňuje, aby soud denně vyrozumíval o každé změně. Krajský soud proto pochybil, pokud si nevyžádal údaje aktuální k datu svého rozhodnutí.

[5] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

[6] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v mezích rozsahu kasační stížnosti a v ní uplatněných důvodů. *Neshledal přitom vady, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).*

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Podstatou podané kasační stížnosti je nesouhlas stěžovatele se způsobem, jakým krajský soud rozhodl o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků. Poukázal zejm. na délku doby mezi vyplněním prohlášení a rozhodnutím soudu a namítl, že se jeho majetková situace v jejím průběhu mohla změnit.

[9] Relevantní právní úpravu pro nyní posuzovanou věc představuje § 36 odst. 3 věta první s. ř. s., dle kterého *„účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků.“*

[10] Nejvyšší správní soud považuje za podstatné předně stručně rekapitulovat průběh řízení před krajským soudem a obsah podání stěžovatele. Poté, co stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků, mu krajský soud zaslal k vyplnění formulář týkající se jeho osobních, majetkových a výtěžkových poměrů. Jelikož v něm stěžovatel především uvedl, že nemá žádné příjmy a finančními prostředky nedisponuje ani na bankovním účtu, zaslal mu krajský soud přípis ze dne 19. 2. 2019, v němž jej vyzval, aby v tomto směru doplnil svá tvrzení a doložil je listinami. Konkrétně stěžovatele vyzval, aby sdělil a doložil, jaké jsou jeho náklady na bydlení, na stravu, na ošacení, hygienické potřeby, léky či zdravotní pomůcky, dopravu. Pokud tyto výdaje hradí stěžovatel, vyzval jej krajský soud, aby sdělil, z jakých prostředků tak činí. Pokud výdaje za stěžovatele hradí jiná osoba, vyzval jej krajský soud, aby uvedl zdroj jejich příjmů a jejich průměrnou výši. Dále jej vyzval, aby sdělil skutečnosti, které mu brání ve výkonu zaměstnání, podnikání či jiné výtěžné činnosti a sdělil, zda jeho matka pobírá příspěvek na péči a zda je stěžovatel poskytovatelem této péče. Konečně krajský soud stěžovatele vyzval také k tomu, aby doložil, že je evidován u Úřadu práce ČR jako uchazeč o práci a nepobírá podporu v nezaměstnanosti nebo rekvalifikaci. Krajský soud stěžovatele poučil, že v případě nesdělení a nedoložení těchto skutečností jeho žádost zamítne. Na tuto výzvu stěžovatel reagoval toliko „žádostí o poskytnutí informací“ ze dne 23. 2. 2019, ve které zejm. žádá o informaci, na základě jakého zákona po něm krajský soud požaduje výše uvedené informace, požaduje odůvodnění, proč po něm krajský soud dané informace požaduje a

pokračování

tvrdí, že třetí osoby mu odmítají poskytnout součinnost k doložení požadovaných skutečností. Závěrem uvedl, že žádost o doplnění a doložení údajů z vyplněného prohlášení považuje za šikanu.

[11] V návaznosti na výše uvedené považuje Nejvyšší správní soud za nutné připomenout, že účelem institutu osvobození od soudních poplatků je ochrana práv účastníka řízení, pokud by mu mohla vzniknout vážná újma na jeho právech v důsledku nedostatku finančních prostředků, který by mu v důsledku neschopnosti zaplatit soudní poplatek bránil účinně chránit svá práva v řízení před soudem. Smyslem tohoto institutu není kompenzovat navrhovateli (žalobci) finanční zátěž spojenou se soudním řízením, ale zajistit přístup k soudu. Navrhovatel žádající o osvobození od soudních poplatků proto musí v první řadě osvědčit, že jsou v jeho případě splněny zákonem stanovené předpoklady. Důkazní břemeno o tom, že jsou shora uvedené předpoklady splněny, nese navrhovatel (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, čj. 1 As 23/2009-95, č. 2163/2011 Sb. NSS, a usnesení ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS).

[12] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval délkou doby mezi vyplněním prohlášení a rozhodnutím soudu o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků. Dospěl k závěru, že v nyní posuzované věci tato doba nemůže být sama o sobě důvodem pro zrušení napadeného usnesení. Jako východisko k posouzení této otázky lze přiměřeně použít závěry plynoucí z judikatury Ústavního soudu, dle kterého má důvodnost takové argumentace směřující proti pravomocnému rozhodnutí orgánu veřejné moci za následek kasaci pouze tehdy, jestliže průtahy v řízení ovlivnily nedodržení dalších ústavních principů řádného procesu nebo aplikaci hmotných ústavních práv (viz nálezn. sp. zn. III. ÚS 70/97 ze dne 10. 7. 1997). Přestože Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že v řízení před krajským soudem musela být nestandardně řešena otázka obsazení soudu (zda má rozhodovat senát či samosoudce), lze dát stěžovateli za pravdu, že krajský soud měl o žádosti stěžovatele rozhodnout dříve, a to tím spíše, že se jedná o věc, kterou měl krajský soud v souladu s § 56 odst. 2 s. ř. s. projednat a rozhodnout přednostně. Takové pochybení však samo o sobě nemůže být důvodem pro zrušení napadeného usnesení jako nezákonného.

[13] Lze si samozřejmě v obecné rovině představit, že by Nejvyšší správní soud argumentaci poukazující na neaktuálnost podkladů krajského soudu shledal důvodnou, to však v situaci, pokud by se krajský soud při vyřizování žádosti zabýval vlastním posouzením splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. V takovém případě by skutečně hrozilo reálné riziko neaktuálnosti dříve sdělených skutečností a povinností krajského soudu by bylo, aby zohlednil aktuálnost údajů, neboť opačný postup by mohl vést k nepřijatelnému zamezení přístupu k soudní ochraně. O takovou situaci se však v nyní projednávané věci nejednalo. Rozhodnutí krajského soudu totiž není postaveno na závěru, že by stěžovatel měl dostatek prostředků, a nebyly tudíž u něj dány důvody pro osvobození od soudních poplatků. Krajský soud pouze dospěl k závěru, že stěžovatel věrohodným způsobem nedoložil své majetkové a výdělkové poměry. Usnesení krajského soudu je tak třeba vnímat spíše jako procesní reakci na evidentně neúplná a nevěrohodná tvrzení stěžovatele. Krajský soud navíc správně nezůstal při zjišťování osobních, majetkových a výdělkových poměrů stěžovatele pasivní a v situaci, kdy shledal údaje

uvedené stěžovatelem ve formuláři jako nedostatečné, si velmi konkrétním přípisem správně vyžádal jejich doplnění (obdobně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, čj. 1 As 39/2009-88, č. 1962/2010 Sb. NSS). Reakce stěžovatele v podobě žádosti o informace ze dne 23. 2. 2019 však zjevné pochybnosti o majetkových poměrech nevyvrátila. Stěžovateli jistě nic nebránilo v tom, aby namísto „dotazů“ týkajících se procesního postupu soudu odpovídajícím způsobem reagoval na srozumitelný přípis soudu, blíže popsal svoji osobní a majetkovou situaci, případně požádal o prodloužení lhůty či osvětlil, proč některé skutečnosti nemůže přesněji tvrdit či doložit.

[14] Nejvyšší správní soud na základě výše uvedeného uzavírá, že byť postup krajského soudu z hlediska časového nebyl správný, stěžovatel neunesl břemeno tvrzení a důkazní, které jej při uplatnění žádosti o osvobození od soudních poplatků tížilo. Vzhledem k tomu, že z jím tvrzených skutečností vůbec neplynulo, jaké jsou jeho nutné pravidelně měsíční výdaje a z čeho je hradí, bylo zjevné, že jsou pro účely posouzení jeho žádosti neúplné. Závěry krajského soudu proto v tomto ohledu plně ob stojí. Lze dodat, že s ohledem na povahu řízení o kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud nezabýval při posouzení zákonnosti napadeného usnesení podklady, které stěžovatel připojil k návrhu na ustanovení advokáta pro kasační řízení.

[15] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené shledal stěžovatelem uplatněné námitky nedůvodnými, a kasační stížnost proto dle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[16] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl v řízení úspěch, a právo na náhradu nákladů řízení proto nemá. Žalovanému, který měl ve věci úspěch, náklady nevznikly, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 28. srpna 2020

Milan Podhrázký
předseda senátu